

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXIV (XXIII)

Chicago, Illinois říjen (October) 1962

(Číslo (No.) 10

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Přemysl Pitter:

Křesťanovo stanovisko k věcem a lidem.

(K výročí Lutherovy reformace.)

"Křesťan je vírou svobodný pán všech věcí a nikomu poddán. A opět: Křesťan je láskou služebník všech věcí a každému poddán."

(Martin Luther: "Von der Freiheit des Christenmenschen.")

Četl jsem úvahy o rozdílu mezi českobratrstvím a luterstvím. Shodovaly se v názoru, že Čeští bratři kladli větší důraz na lásku a Luther na víru. Vezmeme-li však k ruce shora uvedený výrok Lutherův, najdeme v něm společného jmenovatele pro oba reformační směry. Českým bratřím i Lutherovi záleželo na tom, aby určili stanovisko křesťanovo v poměru k věcem a lidem. Jan Milič z Kroměříže (zemř. 1374) opouští dvůr Karla IV., aby nebyl nikomu poddán, jde jako prostý kazatel Slova Božího a je poddán všem. Bratr Rehoř (zemř. 1473), budovatel Bratrské jednoty, se zřídka možností, nabízených mu arcibiskupem Rokycanou, a pomáhá bratřím, aby se mohli vymanit z poddanství světa a se stát poddanými v Kristově službě. Dvacetsedm českých pánů slovanského a německého jazyka obětují život pro svobodu své víry a 21. června 1621 kladou hlavy na katův špaček na Staroměstském náměstí pražském. Komenský v r. 1628 uniká z poddanství vládky vídeňského vladaře, aby se pak stal poddaným služebníkem všech národů k jejich duchovnímu povznesení.

Tyto příklady nám svým způsobem ilustrují a dokládají to, co Luther napovídá svým výrokem o víře a svobodě, lásce a poddanství a o jejich platnosti v poměru k věcem

a lidem.

Také my dnes hledáme stanovisko k věcem a lidem a k událostem naší doby. A doznejme si hned na začátku, že jsme zmateni, že docházíme k protichůdným názorům a dokonce se ocitáme v táborech, navzájem se potíraících. Tu nám mohou velmi pomoci naši reformační otcové a jmenovitě onen v záhlaví uvedený výrok Lutherův, který je magnou chartou jeho učení. Těmito slovy je jasně vyjádřen poměr člověka k věcem a lidem. Ne však nějakého člověka, nýbrž *křesťanského* člověka. Jako lidé se budeme nutně lišit, ale jako křesťané můžeme mít toliko jedno stanovisko. Naše víra, určená Slovem Božím a duchem Kristovým, zavazuje nás k tomu, abychom nebyli poddání jiným pánům, než tomu jedinému, kterému jsme se upsali: Ježíši Kristu.

Avšak svoboda, kterou máme z víry, se mění v poddanství, jakmile přistupuje druhý činitel: láska. Prvotní je svoboda, abych se pak mohl z vlastního rozhodnutí oddat službě, kterou mi láska přikazuje.

Víra a láska jsou ony dvě nepostradatelné síly, které určují naše jednání a je hodnotí. Co činíme z jiných pohnutek, i kdžv chochopitelných a oceňovaných, před Bohem neostojí. Vnitřní nezávislost na všech vnějších věcech a pánech, a služebná láska jsou spolu spolehlivým měřítkem a sudidlem pravosti věcí a lidí. Opravdová víra v Boha a Ježíše Krista se nejvíce ve zbožných formách a naučených slovech.

Je mnoho různých věcí a sil, které si dovedou člověka zajmout a ujmout. Jsou to jednak niterné žádosti a náruživosti, jednak vnější moci, zvláště v dnešním přetechnologizovaném světě. Tisk, kino, rozhlas a televize zaplavují lidi představami a názory takovou

KŘESTANSKÉ LISTY A HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křestánské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter

2650 Leyden Street, Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
poslejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i přis-
pěvkův Jednotě . . . k podpoře strádajících
uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laska-
vě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

měrou, že pro jejich vlastní úsudek není místa. Většina lidí podléhá, aniž to pozorovala, veřejnému mínění a jednostranné propagandě.

Jak hlubokou a silnou vírou musili mít lidé, kteří v době největšího vnějšího nátlaku jednali jako svobodní křesťané s nasazením vlastního života! Myslím tu mimo jiné na Hermana Stöhra ze Štětína, tajemníka Německého Svazu Smíření (Fellowship of Reconciliation), který z křesťánské odpovědnosti odepřel válečnou službu a byl v r. 1940 popraven. Myslím též na onoho selského synka ze Sudet, který v r. 1944 — rovněž z důvodu svědomí — odmítl přistoupit k Hitlerově SS a byl odsouzen k smrti. (Viz sbírku dokumentů "Du hast mich heimgesucht bei Nacht", Chr. Kaiser Verlag, München.)

Za "železnou oponou" je také dnes mnoho křesťanů, kteří za cenu velkých obětí zůstávají mocí své víry pány všech věcí a nejsou nikomu poddáni. Jsou učitelé, kteří se dávají přeložit do dolů a továren, jen aby nemusili plnit dětské duše nenávisťnými hesly a je otravovat bezbožeckým učením. Jsou trestanci, odsouzení na mnoho let, kteří se trvají na nucených pracích, ačkoli by si mohli vykoupit ulehčení i svobodu donášením a

udavačstvím. Když po slavnostních bohoslužbách Českobratrské církve evangelické přečteno bylo prohlášení, jímž se církev podávala požadavkům komunistického státu, zvolal jistý pražský student bohosloví v přítomnosti zástupců vlády: "Zachraňujete církev a zrazujete křesťanství!" Byl vykázán ze studií a povolán k vojenské službě, a když jí z důvodu svědomí odmítl, byl uvězněn.

Jak se naproti tomu osvědčují víra a láska u nás, kteří přec žijeme v poměrech, v nichž není překážek, které by nám bránily naši víru a lásku uplatňovat? Snažíme se dostatečně o uchování vnitřní svobody z víry a o nesobeckou službu z lásky? Anebo jdeme bezmvšlenkovitě cestou do světa, cestou davů? Oběti našich trpících souvěrců nás vyzývají, abychom své myšlení a chování stále přezkušovali, aby i naše víra a láska se ve všem osvědčily.

Nedovedl bych definovat, co je křesťánská víra, ale vím, křesťánská víra není tam, kde se nemvslí na Ježíše.

Bohužel, máme též mnoho tak zvaného křesťanství, které se dovede obejít bez Ježíše. I mv se dovedeme v našem každodenním životě hodně obejít bez Ježíše. Začneme-li však s Ježíšem opravdově počítat, pak se nutně objevují víra a láska jako neodlučitelní spolutčinitelé. To platí o životě osobním a musí platit i o životě národním a mezinárodním, v dění nepolitickém i politickém.

Kde není víry ani lásky, tam všechno úsilí je odsouzeno k zániku. "Nebot' beze mne nic nemůžete učiniti!" (Jan 15,5).

"Jen slovem Božím sbor žije a sílí a jeho postavení se upevňuje. O to jde, abychom jeden druhému sloužili k víře. Chopme se této práce a uvidíme, že nebude zbytečná."
(Na každý den, 1962).

"My lidé jsme zvyklí hodnotit člověka podle práce, kterou vykonal. Bůh má bezpečy jiná měřítka: hledí k bytosti člověka a ne k životním výsledkům. Ne, co člověk dokázal, rozhoduje, ale byl. A v tomto posledním rozsouzení to nejsou úspěchy naší činnosti, na které smíme spolehnout, ale samotné slitování Boží." (Na každý den, 1962)

EVANGELIUM (Lukáš 15, 4-10).

*Sto ovec měl v svém ovčinci nejlepší Hospodář —
a ztratil jednu z nich.*

Ač devadesát devět vždy hledělo v Jeho tvář,

On oči svoje zdvih:

*jen jedinou tu neviděl, té jediné mu bylo žel
ve stádcí blažených.*

*Má jediná — kde zůstala? Snad lepší pastvu hledala —
ted' nemá, kde by spočinula, ted' sama snad už zahynula.*

Jak z dálky pláč by uslyšel — jen ji by najít chtěl.

Již náruč rozpíná: kde jsi, má jediná?

*Sám doma je jak cizinec — bez jedné prázdný ovčinec,
ó vrať se domů přeci!*

*Sto ovec měl v svém ovčinci nejlepší Hospodář —
a hledá jednu z nich.*

*Všech devadesát devět zří, jak pohasla by zář
tam v sídle blažených —*

*jen pro jednu ted' světlo má, ji v nebezpečí hrozí tma,
nepřítel duší, hřích.*

*A to jsem já, já ztracený, již hrůzou hříchů zchvácený,
vždy v hloži hloub, již rozedraný — Ty na Sebe jsi vzal mé rány,*

Tys našel mne a uchopil, v Svou náruč jsi mne skryl.

Kde krev mi uniká, tam se mi odmyká

zdroj čisté, zdravé krve Tvé, lék na mé rány palčivé —

Tys dal mi zdraví Svél

Sto ovec má v svém ovčinci nejlepší Hospodář —

On všecky zachoval.

*Těž devadesát devět zval — což pro ně na oltář
se neobětoval?*

*A kdo by chtěl být spravedliv, by k ztraceným všem lásky div
sám neopětoval?*

*Přiveďte všecky k domovu, i blízké blíže poznovu,
ať pro Pastýře jediného všichni se najdou v stádcí Jeho,
ať první jako poslední své hlasy rozezní:*

Čest, dík měj Hospodín, On vyvedl nás z vin!

*Ač cesta úzká, trnitá — před námi den už zasnívá,
kdy On nás uvítá.*

o o o

Dnes celým nebem radost vyzvání:

jediný hříšník činí pokání!

Té písni radostí se v tichu díví,

těž znít v ní dychů všichni spravedliví

a já, já, který znám svůj hřích,
jak mohl bych tu zůstat tich,
já v Boží náruč uchvácený,
k dítěti právu navracený?
Již dost jsem vzlykal v srdce svého tísní —
ted' já sám, já sám též s tou nebes písni.

* * *

Dnes celým nebem radost vyzvání:
jediný hříšník došel poznání!
Již není poslední sám z počtu živých,
jde za ním všechen zástup spravedlivých —

a já, já, který znám svůj hřích —
jen ve množství všech ztracených
žít mohu, k světlu obrácený,
v nich poklad hledat vzácné ceny.
Již dost jsem vzlykal v srdce svého tísní —
ted' já sám, já sám též s tou nebes písni.

To já jsem byl, ten peníz ztracený,
v prachu a smetí, pro svět bez ceny,
to Láska, pečlivá, ač desetkrát víc měla,
hledala mne, dům všechen zobracela,
zametla, vyčistila celý dům
a nyní hlásá to vše sousedům:

Je nalezen groš ztracený,
je k první ceně vrácený,
a jako nový čistě září.
Spolu se mnou se radujte,
čest Bohu vzdejte, domu Hospodáři!

To já jsem byl ten hříšník ztracený,
ve stínu viny, sláb a bez ceny,
to Láska, jediná, se pro mne zkrvácela,
hledala mne, probité dlaně měla
a našla, objala mne, němým rtům
zas vlila sílu, jásat k nebesům:

Je nalezen groš ztracený,
je k první ceně vrácený
a jako nový čistě září.
Spolu se mnou se radujte,
čest Bohu vzdejte, domu Hospodáři!

(Z KR, 1952).

Přes všechnu podivnost je křesťanské u-
čení o d'áblu cenné. Znamená, že ten posled-
ní původ zla není člověk; že je člověk mno-
hem spíše zlem opanován, ujařmen, jeho u-
bohý otrok hcdný slitování a vysvobození —
ale ne konečného zavržení.

Ota Ginz:

Husitské město Tábor a historie jeho jména

Město Tábor bylo založeno jakožto opevněné středisko Husitů roku 1420 na návrší v jižních Čechách nedaleko města Bechyně, kde se rok před tím konalo mohutné shromáždění lidu, svolané husitskými kazateli.

K výzvě, aby se lid shromáždil na horách, použili slov Markova evangelia XIII, 14. "Když pak ušíte ohavnost a spuššení, tehdaž ti, kdož by v Judstvu byli, ať utekou na hory", a XIII, 26: "A tehdaž uší syna člověka, an se běře v oblacích mocí velikou a se slávou."

Místo tohoto shromáždění, kde bylo přítomno přes 40,000 věřících, dali husité jméno Tábor a po něm přijalo tento název i město tam založené. Jméno Tábor si zvolili podle hory Tábor ve Svaté zemi a je k tomu dvojí výklad: Především je zde citát k Knihy soudců IV, 6, kde se hovoří o vojsku Izraelských, které se za času prorokyně Debory opevnilo na hoře Tábor, aby se ubránilo proti Kananejským, vniklým do údolí Jezreelského. Tehdejší osud Izraelských, povoláných do zbraně, bylo možno srovnat s osudem lidu husitského. Druhý důvod, který vysvětluje toto jméno, najdeme v evangeliu Markově IX, 2 o Proměnění Krista na hoře Tábor. Stejně se měl proměnit nyní člověk; jak hovoří současný kronikář: "V Táboře žijí všichni jako bratři a sestry a pánů tam není a jeden není poddán druhému."

Tábor ležící v Izraeli, je pěkná hora, připomínající svým tvarem náš Říp. Vypíná se do výše 588 metrů (1843 stop) východně od Nazaretu. Z arabské věznice Deburija, což je Dabaret, připomíná v knize Jozua XIX, 12, dojdeme serpentinou na vrchol, kde františkáni postavili velkou basiliku Proměny Fáně a nedaleko pravoslavný chrám Eliáše. Je odtud krásný rozhled na všechny strany.

Vlastní jméno Tábor vešlo do české řeči jako jméno obecné ve významu opevnění zvláštního druhu, vozová hradba, pak také opevnění posádka a pod. Tato označení vznikla zřejmě mezi odpůrci husitů, a to bez rozdílu národnosti. Již od 15. století se vyskytují stejně v českých textech, pocházejících z okruhu Rožmberků, jako v listinách

latinských, německých a j. Vavřinec z Březové vypráví ve své Kronice, že ve vsi Nedokudicích u Strážnice na Moravě vznikl na jakémisi ostrově "nový Tábor". Tímto jménem nazývá i šachtu, do níž byli vmetani roku 1420 kouřimský farář i jiní kněží. Kronikáři Zikmundovy porážky zvou Tábořem dokonce i horu Vítkov.

Slovo "tábor" přešlo do Uher, kde zakorenilo a znamená v maďarském jazyku "vojenské ležení", výraz "generál" překládají Maďaři slovem "tábornok." Každé ležení českého vojska nebo po českém způsobu organizovaném, zvali Maďaři "tábor" a toto slovo patrně z maďarského jazykového prostředí — ale teprve od konce 16. století — vniklo i na českou půdu.

Potom ho začali užívat i Poláci, i Turci a patrně od nich je převzali Arabové. Tito je přenesli do Španělska, ale obecně se ho ve španělštině užívá až od 19. století ve významu "vojenská jednotka Marokánců", která je částí španělské armády. Přes ruštinu se dostávalo slovo "tábor" k Tatarům a k jiným neslovanským národům střední Asie. Je také v srbštině a rumunštině.

Husitské pevnosti se jako důležitá vojenská jednotka rychle rozšířily do dalekého sousedství a podržely všude jméno "tábor". Před Bratislavou byly čtyři takové "tábory", síť města Znojma z roku 1426 vykazují výlony za stavbu "tábora". Tyto "tábory" existovaly také u měst Korneuburku a Klosterneuburku u Vídně, pak i v Bavořích. Osvědčily se i v Terstu v bojích strany benátské s vojskem císařským v letech 1468-9.

Slovo "tábor" ve smyslu "vojenské ležení" najdeme i v Královodorském rukopisu, a to v básni "Jaroslav". Citujeme z ní ony verše v novočeském převodu:

Když se na východě rozednilo,
pozdvihl se celý tábor vrahů,
tábor ten byl strašný kolem chlumu.

Výskyt slova "tábor" je jeden z dokladů nepravosti rukopisů. Padělatelé nevěděli, že v rukopisu, jehož původ byl kláden do 13. století, se nemohlo objevit toto slovo vzniklé až v 15. století. Obránci rukopisu dávali rozličná vysvětlení: Je prý sporné, zda se slovo "tábor" vůbec v RK vyskytuje a pak také, že je to slovo prastaré, pocházející z jazyků orientálních. Tuto poslední námitku vyvrátili

přední naši i zahraniční jazykozpytci.

V sedmdesátých letech minulého století začalo se u nás slovem "tábor" označovat suromáždění lidu pod širým nebem. Působil zde asi vliv četby Palackého o husitských táborech. Spojení "tábor lidu" se zachytilo trvale a vznikly i odvozeniny: tábořiti, táborový (oheň), přezvaný v nové době na táborák.

Jméno Tábor, které více než před 540 lety vyhledali husité v Bibli a nazvali jím své sídlo mělo tedy osudy zcela mimořádné. Přechlo hranice české země a stalo se běžným výrazem i u národů značně vzdálených.

Brzy po založení města Tábora použili nuditě dalších biblických jmen za názvy českých míst: Jméno Jordán dali rybníku blízko Tábora, nedaleké údolí nazvali Josafat, Sion byl hrad Jana Roháče z Dubé (a na Sionu), jež obléhal a roku 1437 rozbořil král Zikmund. Oreb je vrch nad Třebechovicemi ve východních Čechách. Jiné biblické názvy v Čechách jsou pozdějšího původu. Možná mezi ně čítat několikrát Betlémy a Babylonu, u Příbramě je ves Jeruzalém. Mons Sion je latinský název Strahovského kláštera nad Prahou. Z literatury, kterou mám při ruce, jsem nezjistil nic o původu jména Karmel pro Mladou Boleslav.

Prameny:

Josef Pekař, Žižka a jeho doba

Josef Macek, Husitské hnutí v Čechách.

Vavřínek z Březová, Kranika

Th. Ortway, Geschichte der Stadt Pressburg

Rukopis Královédvorský a Zelenohorský. —

Připravili J. Kralík a V. Seykora.

a j.

Jaromír Strádal:

Bůh tvůj

Stává se nám, že se nám známé oddíly Písma oposlouchají tak, že už od nich nic neočekáváme. Zdá se nám, že číst znovu známé oddíly, nebo poslouchat jejich výklad, by bylo ztrátou času. A přece tomu tak není. Jen znovu a znovu čítáme a naslouchejme vždy s očekáváním. Můžete slyšet výklad velmi známého oddílu Písma a najednou vás obohatí novou potěšující zvěstí, kterou jste doposud nikdy tak jasně neslyšeli.

Slyšeli jste kázání. Text byl známý, z Desatera Božích přikázání. "Já jsem Hospodin,

Bůh tvůj" (V. Mojž. 5,6). A tu jsme slyšeli, že zákon Boží není nauka o Bohu. Hospodin dává o sobě vědět tolik: "že je" a "že je tvůj". Jinak je zákon Boží požadavkem obráceným k člověku. Tu jde tedy o něco, co se mne osobně týká. Můj Bůh! Kdo je můj Bůh? Hospodin — nebo se mi něco jiného stalo bohem? "Dokud není Hospodin tvým Bohem, je ti cizí a vzdálen, z tvého stanoviska, není." — Nebude-li tvůj, nebude pro tebe. To tu mohu slyšet. Marně budu zkoumat a dumat, hledat a pátrat. Pána Boha nepoznáme jako předmět bádání a zkoumání. Poznám jej jedině tak, že se stane mým Bohem, mým pastýřem.

Tento výklad nám připomene, že bohem se člověku stává všelicos, co se mu stane pánem. Měli bychom si tedy podtrhnout toto: "Hospodin, Bůh můj" — a pročíst si k tomu i 1. kapitolu knihy Rut). Ne ovšem tak můj Bůh, že by byl mé vlastnictví. Ani ne tak, že zase druhý člověk bude mít jiného svého boha. Ale tak můj, že on se ke mně sklání a je mi pomocí. A já se právě k němu hlásím jako k pastýři a dám se jím vést celým svým životem.

Je skutečně Hospodin pastýřem mého života? Je mým Bohem Hospodin?

Michel Quoist:

Telefon

Právě jsem zavěsil; proč asi telefonoval?

Ach ano, Pane, teď už chápu.

To je z toho, že jsem příliš mnoho hovořil a příliš málo poslouchal.

Odpusť, Pane, že jsem vedl samomluvu, a nikoli rozhovor.

Vnutil jsem své myšlenky a nevyměnil je. Protože jsem neposlouchal, nic jsem se nedověděl.

Protože jsem neposlouchal, nic jsem nedal. Protože jsem neposlouchal, nenavázal jsem pouto.

Odpusť, Pane, byli jsme spojeni, a teď jsme rozděleni.

Ze sbírky modliteb "Pane, zde jsem" přeložil mh).

Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

18. Žerotínové doma i na studích.

Rod pánů ze Žerotína dospěl na vrcholek svého rozvoje v poslední čtvrti XVI. století. Měl tenkrát několik větví na Moravě a některé z jeho členů vlastnili zboží i v Čechách. Soudržnost mezi větvemi byla značná. Jeden se obracel na druhého, když potřeboval hmotnou pomoc, radu nebo aspoň povzbuzení v zármutku a skleslosti. Rod byl úplně český. Oženil-li se někdo se šlechtičnou jiného jazyka, nevzniklo z toho pohoršení nebo roztržka. Nevěště nezbylo nic jiného než naučit se aspoň trochu česky, aby se dorozuměla s příbuznými, neznalými jiné řeči než matečštiny. Pánové ze Žerotína vesměs přijímali z kalicha. Ve francouzském listě Jindřichovi z Ebersbachu, daném v Rosicích 2. března 1600, vydal Karel starší svému rodu toto svědectví: "Od času Mistra Jana Husi nebylo v našem domě papežence a po sedmdesát uplynulých let naši předkovi slyněli jako obránové slova Božího v této zemi. Velice by mně bořelo, kdyby se někdo z nás měl zbavit tohoto přirozeného stavu a osvědčiti se jako nehodný té milosti a cti, kterou Bůh prokázal našemu rodu."

V posledním desetiletí XVI. století největší vážnosti mezi příbuznými a sousedy požíval Fridrich ze Žerotína, seděním na Židlochovicích. Narodil se asi roku 1543 a měl tedy něco přes padesát, když se roku 1594 po Hynkovi Bruntálském z Vrtna a na Helfštejně ujal správy Moravy jako zemský hejtman. Pan Fridrich nebyl slaboch nebo bázlivec — vědělo se o něm i mezi mladšími lidmi, že sloužil čtyřem panovníkům, císaři Karlovi V, jeho mladšímu bratrovci Ferdinandovi I. a později Maxmiliánovi II. a Rudolfovi II., a to především jako voják. Hospodařil dobře a přivedl k velikému rozkvětu nejenom Židlochovice, nýbrž i jiná zboží. — Židlochovice nebyly dědictvím po předcích, nýbrž přínos první manželky Magdaleny ze Zástřizl. Jeho druhé manželství s vlašskou hraběnkou Alžbetou z Biglia, zosnované na císařském dvoře, bylo výšinem z rodové tradice avšak nerozvedlo Fridricha s příbuznými a souvěrci. Když se po její smrti ženil po třetí, přiváděl na Židlochovice vdovu po Janovi st. ze Žerotína Magdalenu Slavatovu z Chlumce a Košumberka, nevlastní

matku Karla staršího a rodnou matku jeho mladšího bratra Jana Diviše. Rozuměli si dobře, protože paní Magdalena byla horlivou členkou Jednoty.

Fridrich ze Žerotína sloužil jako zemský hejtman po čtyři léta a několik měsíců. Brzy po jmenování odklidil překážky, které až dotud zdržovaly vstup Karla staršího do veřejného života. Účastí na bojích s Turky u Ostařihoma Karel trochu zastřel svou výpravu k Rouenu a s Fridrichovou pomocí dosáhl jmenování do sboru zemských soudců. Zemský hejtman měl hlavu jasnou a ruku pevnou, ale jinak mu zdraví přestávalo sloužit. Přibíral na těle, nohy ochromovala dna a záducha byla také přítěží nemalou. Na brněnském sněmu v březnu 1596 pan Fridrich většinou posedával a "pro nohu svou a také pro dušnost" nemohl ani vyjít vstříc královským komisařům, kteří přijeli sněm zahájit. Svě zemi a svému rodu však i při vleklých neduzích sloužil pečlivě a věrně. Veřejně tepal "nedbanlivost a o vlast nepečlivost", kterou se proviňovali mnozí členové stavovské společnosti, nechávající prázdná místa ve sněmovních lavicích.

Fridrich ze Žerotína byl členem toho pokolení, které tuze nedbalo o návštěvu vyšších škol a o vzdělání v směru svobodných umění. Podle jeho názvání se měl urozený pán vyznat především ve válečném umění a když se usadil na rodových zboží, měl pracovat na zemském sněmu i ve sboru soudním. V křesťanském učení byl povčičen duchovními z Jednoty bratrské, kteří docházeli do otcovského sídla. Později ho vedli duchovní, kteří působili na židlochovském zboží — posledním mezi nimi byl Jiří Vetter-Streyc, překladatel Žalmů a Kalvínových Institucí, který umřel nedlouho po svém pánovi v Jednu 1599.

V poslední vůli, sepsané v úterý po sv. Trojici 1598, osvědčoval Fridrich naději, že mu "hříchové odpuštění budou a že Pán Bůh duši jeho pro Pána Ježíše Krista drahé zasloužení a nevinné za něho hříšného krve vylití ve své drahé ruce přijíti . . . ráci." Smrt, na kterou se připravoval, přišla za celé dvě neděle. Pohřeb se konal až dne 17. července a byl prostý "bez všech zbytkův a nákladův." Prodlení vzniklo, protože vdova

chtěla splnit Frídriehovo přání a dala upravit sklípak pod bratrským sborem, který nebožtík dal postavit. Rakev s tělesnými pozůstatky Frídriehovými stála uprostřed sklípku. Byly k ní přitaveny schránky s tělesnými pozůstatky matčiny, obou manželek i dětí, které odešly na věčnost ještě v útlém věku.

Když začátkem února 1599 Karel starší psal Janu Jakubovi Grynaeovi do Basileje, poznamenal, že se pan Frídrieh věhlasem nesporně vyrovnal nejslavnějším mužům. Karel tím osvědčil rodovou soudržnost i upřímnou oddanost zesnulému strýci, ke kterému se často utíkal o pomoc nebo o dobrou radu. Zdedil po něm nejenom Přeov, nýbrž i veliký kus odpovědnosti za jiné, méně způsobilé a majetkem chuději vybavené členy rodu. Část těch povinností vykonával už za strýcova života, ponejvíce po ústní nebo písemné dohodě. Šlo především o studie mladších členů rodu, z nichž někteří předčasně osiřeli, jiní zase měli rodiče o vyšší vzdělání dětí málo dbalé.

V posledním desetiletí XVI. století bylo na vyšších školách několik žerotínských synků. Podle věku nejdále byl vzpomenuť už Jan Diviš. Roku 1596 končil už dvacátý rok studií a cest, které započal pod vedením Amalda Polana z Polansdorfu. Karel st. soudil, že přišel čas, aby se jeho nevlastní bratr vrátil domů. Obě panství, náměštské a brandýské, které Janu Divišovi připadla z dědictví po otci, potřebovala hospodáře, nikoli jenom placené správce. Poslední cesta, na kterou se Jan Diviš vydal ještě předu rozběhem jara 1595, vedla až do Anglie. Hodně času ztrávil v Londýně, viděl i jiná památná místa a vrátil se buď pozdě v létě nebo až na podzim 1596. Iméno Jana Diviše nepřichází v příručce ženěvských rektorů, avšak jeho výchova se celkovým zaměřením podobala Karlovým studiím a ve věcech víry mezi nimi nebylo rozdílů.

V akademickém roce 1595/6 se vzdělával na basilejské universitě Jan Vratislav ze Žerotína. Do matriky byl zapsán 28. dubna 1596, avšak odjinud se dovídáme, že přijel do Basileje o mnoho dříve, nejspíše už na podzim 1595. Byl to druhý syn Karla nejstaršího ze Žerotína, seděním na Starém Jičíně a Holčšově. Na školy za hranice šel na

radu Karla st. a ten se také postaral o to, aby vzdálený příbuzný bydlel v Grynaeově domě pro studenty, nikoli v soukromí.

Dvě věci způsobily neřad ve Vratislavových studiích. Peníze, které si přivezl z domu, nestačily na běžné výdaje. Postěžoval si na to Karlovi staršímu a ten zase psal na Starý Jičín, aby zjednal nápravu. Šlo mu nejenom o studentovo pohodlí, nýbrž i o dobrou pověst rodu. Jan Vratislav nebyl mírný a poddajný. Nepohodl se se svým vychovatelem Jiřím Fábušem a v návalu prchlivosti ho propustil ze služeb. Jedno i druhé přispělo asi k rozhodnutí Karla nejstaršího povolát synka domů. Jednoho dne v červenci 1596 dospěl do Basileje vladyka Rehoř Čechtický z Čechtic, pomohl studentovi urovnat věci a odvedl ho domů.

O necelý rok později se Jan Vratislav vydal na druhou cestu. Jeho cílem byla Padua. Zprvu věc vypadala tak, že tam pojedě s krajany, známými s Basileje, avšak nedlouho před odjezdem přišla změna a Jan Vratislav cestoval sám. V Padově mu však zdraví nesloužilo: zrostenal se tam a umřel 28. ledna 1598. Tělo bylo převezeno na Moravu a pochováno dne 12. dubna toho roku v Holčšově.

Jan Vratislav byl v Basileji vskutku v nevýhodě, protože tam přijel za nedlouho po pobytu jiného člena rodu Ladislava Veleny ze Žerotína, jehož průvod i výbava byla honosná a skvělá.

V den zápisu do basilejské matriky (březen 1592) neměl Ladislav Velen více než třináct let. Nevíme, jak byl vyspělý tělesně, avšak životními příběhy byl popohnán znamenitě ve svém duchovním vývoji. Otec, Jan mladší ze Žerotína, seděním na Břeclavi, umřel, když byly synkovi tři roky, matka, Kunka z domu pánů z Boskovic, odešla na věčnost o osm let později, roku 1590. O Ladislava Veleny se po otcově smrti starali strýcové Frídrieh ze Žerotína a matčin bratr Jan z Boskovic — ten umřel rok před sestrou, roku 1589. Prvního vzdělání raby na bratrské škole v Lipníku. Po matčině smrti byl poslán na městskou školu do Vídně i proto, aby se naučil německy.

Pan Frídrieh bral poručnictví vážně. Zboží, která měla Ladislavu Velenovi jednou být odevzdána, byla veliká a bohatá. I když se

jenom část obrátila na výchovu, mohl hoch studovat na znamenitých školách a mohl tam vystupovat, jak se slušelo na nositele jména Žerotín a znaku se lvem. Ladislavovým hofmistrem se stal Jiří Jenisch, rodák ze Slezska, nad studii a náboženskou výchovou měl bdít Amand Polan z Polansdorfu. Po poradě s nimi rozhodl se pan Fridrich pro Štrasburk. Ke studentovi a oběma vychovatelům se přidružilo ještě několik osob, takže bylo postaráno i o pohodlí i o bezpečnost na cestách. Průvod postupoval od noclehu k noclehu, avšak nesměřoval od české hranice přímo ke Štrasburku, nýbrž napřed k Heidelbergu.

Zastávka v sídelním městě falckých kurfirstů se protáhla na něco přes dva týdny. Polan užil svých dřívějších styků a zajistil svému svěřenci přístup ke knížecímu dvoru. Dědic trůnu Fridrich IV. byl o pět let starší než Ladislav Velen a měl se k němu vlídně a přátelsky. Vladař země za Fridrichovy nezletilosti, falckrabě Jan Kazimír, byl na smrt nemocný, avšak svolil, aby byl moravský souvěrec přiveden k jeho loži aspoň ke krátké besedě. V Heidelbergu se mluvilo o tom i onom a na přetřes přišla i štrasburská škola. Falčtí politikové i duchovní potvrdili Polanovi, co věděl z doslechu, totiž že se vedení školy odklonilo od reformované nauky a přiblížilo augsburskému vyznání. Příkaz však zněl na Štrasburk a tak se jednoho dne průvod rozjel tím směrem. Polan si však pilně dopisoval s Fridrichem ze Žerotína a někdy v únoru 1592 dostal svolení, aby převedl Ladislava Velena na basilejskou školu.

Nebylo ani myslitelné, aby Ladislav Velen bydlel jinde než ve studentském domě Grynaeově. Jeho pobyt tam byl dosti dlouhý, skoro dva roky. Je podobné pravdě, že se Ladislav Velen už tenkrát podíval do Ženěvy, ne za studii, nýbrž jenom na krátkou návštěvu, a že byl už tenkrát uveden k Theodoru Bezovi.

Basilejská universita měla dobrou úroveň, ale co to bylo platné? Ladislav Velen byl členem panského rodu a měl se připravit na politickou činnost, nikoli na duchovenskou službu mezi bratřími. Úvahy o tom vy-

zněly v příkaz odejít z Basileje do Heidelbergu, kde byla universita i panovnický dvůr.

Osmý leden 1594 je datum zápisu Ladislava Velena do heidelberské matriky. Jeho příznivce z první návštěvy residence nad Neckarem, Fridrich IV. už vládl nad zděděnými zeměmi. Na jeho dvoře poznal mladý Žerotín dva muže, kteří později zasáhli mocně nejenom do jeho života, nýbrž i do osudů českých zemí: knížete Kristiána z Anhaltu a Jana Jiřího z Hohenzollernu, markraběte krnovského. Povězme ještě, aby bylo v těch věcech jasno, že Fridrich V., potomní zimní král, se narodil až za dvě léta, roku 1596. Času, který Ladislav Velen věnoval studii na universitě, bylo zřejmě méně než dny ztrávených ve dvorské společnosti. Pobyt celkem vzato nebyl dlouhý. V polovici května 1594 se Ladislav Velen vracel na Moravu, ale zastavil se v Řezně, kde se právě konal říšský sněm.

Patnáctiletý chlapec nebyl ovšem způsobilý k tomu, aby spravoval rodové zboží, dohlížel na setbu a žatvu a rovnal spory s poddanými. Šlo spíše o to, aby se nepřetržitým pobytem za hranicemi neodcizil domácím pořádkům a obyčejům. Za rok a několik měsíců ho vypravil Fridrich ze Žerotína na druhou cestu. Za hofmistra mu vybral Jiřího Scherkackla, vychovatelem byl Jiří Jenisch.

Jako společník se k břeclavskému dědici přidružil jeho vzdálený příbuzný, patrně téhož věku, Jan Vavřinec (tenkrát lidé raději říkali Lorenc). Byl to syn Kašpara Melichara ze Žerotína, seděním na Novém Dvoře u Kolína v Čechách, a to z jeho první manželkou Kateřinou ze Šlejnic. Soudím, že věc zosnoval Karel starší, který si s Kašparem Melicharem, svým vlastníkem, dosti často dopisoval. Pomohlo se tím jednomu i druhému zámožnější Ladislav Velen měl druhu na cestu, příbuzného a společenským postavením rovného, a Jan Lorenc se dostal do krajů, kam by se jinak sotva mohl podívat.

Počtná společnost opustila rodnou zem někdy pozdě na podzim 1595 a mířila do Ženěvy. Prvotně se mluvilo o tom, že oba Žerotínové budou bydleť v Bezově domě pro

studenty, avšak sešlo z toho, když se uvážily rozličné okolnosti. Jejich průvod byl tak veliký, že bylo radno vyhledat příbytek, o který by se nemuseli dělit s nikým jiným. Datum jejich zápisu do knihy se jmény, hesly a znaky je uvedeno prostě jako 1596 — do Ženěvy však přijeli dříve, určitě před Vánoce 1595.

Ladislav Velen měl v Ženěvě všecko, co mohly opatřit peníze, doporučení starších příbuzných a společenské styky obou vychovatelů. Chybělo mu však soustředění na studie, v jejichž programu měl význačné místo francouzský jazyk. Někdy na počátku léta 1596 se rozloučil s Bezou a jinými příznivci a přáteli. Nevracel se domů, nýbrž začínal dlouhou cestu, jejíž směr a postup známe z několika kusých zmínek. Ženěva dosti často sloužila za východisko k putování po jižní Francii a Ladislav Velen se nejspíše pustil tím směrem, aby poznal ten kraj a užil nahromaděných vědomostí jazykových v běžné mluvě. V červnu 1597 byl v Padově a o rok později v Sieně. V obou městech se zase učil vlastině a osvojoval si společenské obyčeje, které byly oblíbené mezi tehdejší šlechtou i na knížecích dvorech. Posledním zastavením na italské půdě byla Florencie. Tam se však Ladislav Velen dosti vážně roznemohl a na břevclavský zámek se vrátil až někdy v únoru 1599. Na porůžbu poručníkově, který se konal v červenci 1598, tedy zřejmě nebyl.

O životě na Novém Dvoře máme velice málo zpráv. Pan Kašpar Melichar asi nehospodařil skvěle a do světa nejezdil. Z některých nápoděví usuzujeme, že neměl nic proti tomu, aby se synkové z prvního manželství aspoň na čas dostali jímam, když si do svého sídla přivedl druhou choť Elišku z Valdštejna. Nevíme, jak dlouho pobyl za hranicemi Jan Lorenc, jestli se vrátil ze Ženěvy, když se Ladislav Velen rozjel do Francie, nebo jestli ho aspoň na chvíli doprovázel.

S druhým synem Karlem, který se od rosičského pána rozlišoval přídomkem mladší, si Kašpar Melichar nedělal mnoho starosti. Když povyrostil, poslal ho do školy k Jesuitům, nejspíše na kolej sv. Klimenta v Praze. Zpráva o tom Karla st. pobouřila. Nevěda, jak by studenta vytrhl z propasti (v tom smy-

slu o tom psal jednou Theodorovi Bezovi) nabídl Kašparu Melicharovi, že uhradí náklady na jeho výchovu. Kašpar Melichar se neprotivil takovému opatření, které se stalo nejspíše roku 1593, a ponechal druhorozeného synka pod ochranou Karla staršího.

Prvním ústavem, na který šel Karel mladší, byla některá z nižších škol ve Slezsku. Odtamtud byl poslán roku 1597 do Lipska, ale zanedlouho zaměnil tamní universitu za štrasburskou akademii. Nevíme, jaké náboženské orientace byla slezská škola. Lipsko bylo v lutherské oblasti; o štrasburské akademii jsme si už něco pověděli. Roku 1600 se však Karel starší rozhodl, že převede svého svěřence do reformované oblasti. Dal příkaz jeho vychovateli Jakubu Guetlinovi, aby s Karlem odjel do Basileje a do Ženěvy a aby ho uvedl k Janu Jakobovi Grynaeovi a potom k Theodoru Bezovi. Měl s ním také přistoupit ke stolu Páně ve švýcarských reformovaných chrámech, kde se obřad podobal bratrským řádům.

Soudím, že tento pokyn vyplýval z přání Karla staršího uvést mladého příbuzného do spojení s těmi náčelníky reformované víry, které sám ctíl jako své duchovní otce. Zima 1599/1600 byla pro rosičského pána nadmíru těžká. V říjnu 1599 se jeho druhé manželce narodil dlouho vyhlížený synáček, kterému dali jméno Fridrich na paměť nedávno zesnulého zemského hejtmana. Paní Alena, ne víc než osmnáctiletá, se po porodu roznemohla, šla z horečky do horečky a dne 24. ledna 1600 vydechla naposled. Děťátko Fridrich jí přežil jenom o několik neděl. Je možné, že v zármutku nad dvojnásobnou ztrátou Karel starší uvažoval o tom, že přijme Karla mladšího za svého. Přál si tedy, aby se vzdělával v jeho duchu a k tomu byla města Basilej a Ženěva daleko příhodnější nežli Štrasburk.

Jakub Guetlin se řídil instrukcí z Rosic. Jméno jeho svěřence Karla mladšího se dostalo napřed do basilejské matriky a dne 13. května 1600 bylo i se znakem žerotinským vloženo do ženěvské knihy. Po nedlouhé době se však student a vychovatel ještě vrátili do Štrasburku na dokončení předběžných studií.

(Pokračování)

Ferdinand Peroutka:

MASARYK PO 25 LETECH

Ještě nám zní v uších básníkovy slova "To kalné ráno", vyslovená onoho dne, kdy před pětadvaceti lety zemřel T. G. Masaryk. Ráno bylo ještě kalnější, než se básník domníval. Nenesli k hrobu jen jednoho muže, umírala celá epocha.

Devatenácté století, které se protáhlo do prvního desetiletí století dvacátého, bylo periodou jakési mírnosti, která se nám nyní, v našich temných chvílích, někdy zdá být výjimkou v dějinách. Byly činy, jichž císařové a králové ostýchali se dopustit. Rakouský císař byl gentleman ve srovnání s moderními diktátory. Určité slušné zásady vládly a určité hlavní ušlechtilé knihy byly čteny ve všech zemích. Rozum a sebeovládání byly uctívány. Ústavy dosti spolehlivě chránily lidská a občanská práva. Na tomto pozadí T. G. Masaryk rozvíjel svou filosofii demokracie. Řekl, že "demokracie je diskuse", a mohl se důsledně chovat podle toho. Nestalo se mu, aby násilím byl stažen s řečnické, aby mu bylo zakázáno psát a mluvit. Císaře, jemuž oponoval, ani nenapadlo, že by ho mohl zbavit živobytí, uvěznit nebo popravit.

Masarykovi následovníci byli postaveni do daleko horších okolností. V jejich zemi demokracie náhle začal se podobat svíče, která snadno zhasne v průvanu. Aspoň dvě politická hnutí organizovala ozbrojené úderné tlupy, které k ničemu neměly účtu, a nový nedemokratický stát vybudoval teroristickou organizaci, která vůbec odstranila diskusi. A když Masarykovi žáci odcházeli do exilu, nedojímali. V městech, do kterých se uchylovali, někdy každý čtvrtý nebo pátý muž na ulici byl exulant z toho neb onoho národa. Dvacáté století vyjevilo svůj nevitáný obsah, brutální boj o moc, sebevědomé násilí, krutost vypracovanou do systému, snadnou pohotovost k nepravdě a, jako následek toho všeho, někdy studenou, skoro vyzývavou lhostejností těch, kdo shledávali, že bývá spojeno s velkým osobním rizikem bojovat za určité věci. Ale všichni známe politický obraz této doby.

Chceme, aby národ žil podle masarykovské tradice, ale víme, jak těžko, nemožno je nyní žít podle ní veřejně, a že to nepřináší

pocty a prospěch, nýbrž pronásledování. Avšak víme také, že kdyby národ ztratil, i ve své mysli ztratil, co nazýváme masarykovskou tradicí, ztratil by zároveň všechny vyšší nároky. Vidíme, že Poláci, Maďaři ve stejně těžkých podmínkách udrželi mnoho ze své tradice.

Ti, kdo, vidouce tolik překážek před sebou, raději snad se vyhýbavě zeptají, co je to masarykovská tradice, přece vědí dobře, co to je. Ne ovšem každé slovo, které Masaryk vyslovil, je živá tradice. Jako každý z nás, i on byl synem své doby a sdílel některá její omezení. Když uplyne padesát nebo sto let, přinese to opravy a dodatky ke každému názoru a vyvrací to některá mínění, která dlouho se zdála solidní. Masaryk v podstatě byl mužem devatenáctého století a měl jeho nejlepší cnosti. Jeho vlastní odborná filosofie končila někde před tou chvílí, kdy byl napsán Bergsonův "Životní elán". Řekl v debatě, téměř jako kdyby světu prikazoval jeho běh: "Podvědomí neexistuje." V tom by s ním patrně nesouhlasil ani jeden z žijících psychologů a filosofů. Můžeme říci, že Masarykův filosofický vývoj byl ukončen na začátku století, a že už ani plně nevnímal příchod nové, iracionalistické a rozumu často nepřátelské filosofie. Snad ji neznal proto, že nějaký instinkt mu bránil se jí blíže zabývat. Byla v něm vtělena mohutnost racionalismu devatenáctého století, a cítil v iracionalismu příchod vlny, která může být také špinavá a ničivá. Snad, snad by byl řekl, že gentleman, což mu znamenalo spravedlivého, slušného a humanitního člověka, nemůže, nesmí být iracionální. Když byl stár a když se objevil nacismus, tu ti, kteří s ním o tom hovořili, měli někdy dojem, že plně nechápe, co se stalo a může ještě stát. Zdálo se, že pokládá nacismus za pouhou vadu v myšlení, která správným myšlením může zase být napravena. To bylo proto, že se objevilo něco jemu bytostně naprosto cizího: slepá, zuřivá vůle, nekontrolovaná rozumem a objektivními ohledy. Nebyl připraven na to, že někdo prostě bude říkat: já chci.

Avšak v Masarykovi jsou věci, které uplynutí padesáti nebo sta let nemůže učinit nepravdou. Spíše přinašel metodu než hotové odpovědi. Ptejme se, stále se ptejme, ptejme se odvážně, ptejme se, když většina se ne-

přát: to dlouho byla jeho metoda. Stal se, což není častý případ, politickým vůdcem proto, že hlásil čilý a poctivý duševní život. Odhazoval rozměry rozumné duše těm, kdo je netušili a pod jeho vlivem je v sobě začali nalézat. To byl přístup k politice z jiné strany, než na které se odehrávají triky politických profesionálů. Jednou z jeho nejčastějších výzev bylo: dělejme nepolitickou politiku.

Politici profesionálové na to dlouho shlíželi pohrdavě nebo hněvivě. Říkali: Masaryk je profesor a schází mu smysl pro praxi. Ale snad hlavní úspěchy, i když ne osobní, jsou vyhrazeny nepraktickým lidem. Praktický člověk pořádá svět, postrkuje na něm věci sem a tam, smiřuje pana poslance X, s panem poslancem Y, je odborníkem ve vytváření koalicí. Nepraktický člověk svět mění.

Masaryk napláňoval své okolí intelektuální a morální intenzitou. Když přenesl tuto svou energii na řešení několika případů mezinárodního významu, jeho jméno stalo se známým ve světě. Po válce se říkalo, že Československo je jediný stát, jemuž vládne filosof. Za Masaryka Československo snad hrálo v mezinárodní politice větší roli, než by mu byla patřila podle jeho hmotných sil. Bylo měřeno podle pozitivních demokratických ideí, které z něho vycházely. Když muž, který tyto ideje ztělesňoval, odejde, může nastat sestup, a stát bude chladně měřen už jen podle počtu obyvatelstva nebo podle surovin, jež ovládá. Masaryk říkal: "Je třeba, abychom ze své otázky učinili otázku světovou." Dovedl to učinit. Vzbudil ve světě důvěru, že československá politika nepředstavuje jen sobecký zájem jednoho národa, nýbrž že se ztotožnila se širším zájmem lidstva.

Komunistická vláda pilně vyhlazuje masarykovskou tradici, a snad masarykovství vůbec nemůže být tak silné bez svého zakladatele jako bylo s ním. Co po něm zůstává dostupno, jsou jeho spisy. Ale Masaryk je z těch zjevů, které nejsou plně obsaženy v knihách, které sepsaly. Byl větší a širší než jeho knihy. Patrně více než svými knihami působil jako živý příklad. To je méně dostupno pozdějším generacím než těm, kdo ho znali. Nebyl jen spisovatel, byl muž činu, a povzbuzující a rozjařující atmosféra činu není tak trvalá jako psané slovo. Často pře-

hlížíme, že jeho prvním přáním v mládí bylo stát se diplomatem, tedy mužem činu. Jeho morálka, jeho náboženství nebyly abstraktní: byly oporou činnorodého života. Ačkoli měl tak vřelé vztahy k filosofii, že byl nazýván filosofem, nesepsal ono velké filosofické dílo, k němuž se po celý život chystal, a nevejde jako velká postava do dějin čisté filosofie, nýbrž jako významný sympatisér.

Jestliže je tomu tak a jestliže masarykismus je nauka a čin a živý příklad, pak masarykovská tradice může být spolehlivě udržována jen tehdy, jestliže se najdou, kdo jsou ochotni sloužit jako živý příklad i v krutějším okolí, než do jakého byl postaven sám Masaryk. Jako on sám svou osobou dal životnost své nauce, je třeba jiných, aby v tom pokračovali, i když hrozí, že bude třeba osobní obětí. Našli se takoví, a někteří byli popraveni, jiní chřadnou ve vězení, jiní bloudí v exilu. V určitém smyslu Masaryk byl jejich zlým osudem. Vychovav je v neústupném poměru k pravdě, rozhodl za ně jejich život. Snad ani nechtějíce, snad se bojíce, přece, vedeni nadosobním principem, opustili pohodlí a teplo obyčejného života a vstoupili do mrazivé atmosféry, která vane kolem velkých věcí. Když demagogické diktatury, které přišly, od nich žádaly onen cynický poměr k pravdě, který samy mají, tito muži a ženy shledali, někdy k vlastnímu údivu, že nemohou vyhovět, i když stáli proti zřejmé hmotné přesile a jasně viděli blížící se porážku. Tam, kde oni jsou, tam je živá masarykovská tradice.

Když Masaryk v první světové válce se chystal do exilu, četl, jak píše ve svých pamětech, literaturu bojujících národů, aby si rozhodl, na čí straně je větší morální a proto i větší všechna ostatní síla. To bylo jeho základní naukou o politice, že čistá politika je mnohem méně významná než se zdá těm, kdo ji provozují. Politika není samostatně oddělení národního života, nýbrž je přirozeným výsledkem celkového národního stavu a klesá nebo stoupá s ním. Když občan pracuje dobře nebo špatně, mluví pravdu nebo lže, je počestný nebo nepočestný, vzdělaný nebo nezdělaný, jeho stín vždy padá daleko: politika národa nemůže být lepší než je celek jeho občanů. Profesionální politik nevytváří. Bere do svých rukou, co bylo vytvořeno ji-

nými, a nakládá s tím, jak umí. Žádný politický manévr nemůže zakrýt onen celkový stav národa, na který Masaryk vždy se ohlížel. Vskutku vidíme i velké politické postavy, jak někdy jako by do nich vcházela záhadná síla a někdy jakoby na ně přicházela záhadná slabost. To stav národa je staví na vyšší nebo nižší podstavec. V tom je útěcha: i pod diktaturou, kdy všechna profesionální politika je zmonopolisována, národ si může zachovat sílu onou "nepolitickou politikou", o níž tak často mluvil Masaryk, způsobem, jak žije, jak cítí a jak ve svých myšlenkách si zůstává jasný o tom, co je dobro a zlo.

Do národního života Masaryk vstoupil ve zvláštní roli. Po spánku, do něhož ho uvedla vítězná protireformace, český národ začal ožít na začátku 19. století. Nejdříve přišli buditelé jazykoví a literární, pak hospodáři a političtí. Masaryk přišel jako buditel charakterový. Zdálo se mu, že český charakter je oslaben po dlouhé době cizí nadvlády. Celé jeho životní dílo bylo sbírání a povzbuzování českých charakterotvorných sil.

Po této stránce Masarykovy problémy zůstávají živé a snad naléhavější než byly. Od jeho doby dvě zlé diktatury se pokusily vyhladit nebo ohnout národní charakter. V jakém vnitřním stavu výjde jednoho dne národ z této zkoušky?

Pozn. redakce:

Článek F. Peroutky došel pozdě pro zářijové číslo. Jeho časovost však není omezena na měsíc, pro který snad byl psán. Cíli mu československému exilu jest v něm připomenuta nutnost přezkoušet svůj vnitřní duchovní stav a změřit jeho sílu a životnost zásadami, kterými žil a se řídil T. G. Masaryk. — Jakou naději však má masarykovská tradice v našem exilu? Kde jsou ti, kteří jsou ochotni sloužit jako živý příklad této tradice? Kolik je mezi námi těch "nepraktických" lidí, kteří "svět mění" a jak mnoho je těch, kteří chtějí "svět porádat" a "postrkovat na něm věci sem a tam" tak, aby jejich osobních cílů bylo dosaženo? Čím více stárne náš politický exil, tím více se nám zdá, že politické osvobození, vnitřní charakterová náprava, intelektuální a mravní reorientace našeho národa nepřijde z venčí. Budou to síly, které dnes jsou skrvté a dočasně spoutané, které v novém období obrození, znovu vytrysknou a pomo-

hou znovuvybudovat podmínky svobodného života v naší staré vlasti.

Jaroslav Seifert

Píseň o vůni chleba

*Co jsem se nasedával
na bobku u mříží,
divávaje se na vál,
pekařům do díží.*

*A když pak z pece zavál
horký pach k večeru,
vždycky jsem si jen přával
mít bílou zástěru.*

*I košík vrchovatý
na řidítka bych dal,
a zamoučené šaty,
šlápl bych na pedál.*

*Kde je ten malý chlapec,
chtěl bych jím ještě být,
chtěl bych si sednout za pec
a v sladkém teple snít.*

*A pak se rozejeti
s čepicí do čela,
ať za mnou vůně leť,
jak křídlo anděla.*

*Jen půlměsíček kmínu
zůstal mi na rtu lpět
a píseň muezzinů
mi zaznívá z těch let.*

Podivná modlitba

Když je církev rozdvojena to se obyčejně připisuje farářům. Ale zapomíná se na to, že lajk může církev ještě snadněji rozdvojit anebo docela rozbít. Každému kazateli přece záleží na tom, aby jeho církev zdárně a v pokoji prospívala. Ale ne každý lajk aneb úd církve má takový zájem o církev, zvláště když nějaký kořen hořkosti ujal se proti někomu v jeho srdci. Co pak jemu záleží na zdaru církvi? Vždyť on má své povolání a živobytí odjinud.

Jistý kazatel se modlil: "Ó Bože, pošli bratra Ypsilonu do pekla, ano, pošli jej až na dno pekla."

To se zdála být velice nelaskavá modlitba

i ptal se ho jeden věřící, proč se tak modlí?

Kazatel odpověděl: "No víte, milý bratře, já nenávidím peklo. A br. Ypsilon už rozbil naši církev, proto se zaň modlím, aby i peklo rozbil, když se tam dostane."

—Vybráno.

Rozhledy

Husův kámen v Kostnici.

Rok 1862 je památný pro český národ nejen založením Sokola, ale též proto, že tehdy byl postaven první pomník Mistru Janu Husovi a Mistru Jeronýmu Pražskému. Je pozoruhodné, že se tak stalo na podnět katolíků v tehdy klerikálním městě Kostnici. Právě v říjnu je tomu sto let, co tam byl na místě popravý položen velký bludný balvan s nápisy, připomínajícími upálení obou reformátorů.

V červenci letošního roku přijela 80-členná skupina Američanů českého a slovenského původu do Kostnice nad Bodamským jezerem. Výprava byla vedena starostou amerického Sokola Karlem Prchalem a místostarostou Blážou Čihákovou. Předtím byli v Etzelu, kde umístili plaketu na místě tragického skonu Miroslava Tyrše. V Kostnici jim br. Pitter dělal průvodce po památkách Husových-Jeronýmových. Měli shromáždění v tamnějším evang. domě, při němž promluvil děkan Mono, Rev. Rogers a Přemysl Pitter měl proslov o významu Husově pro nás a naší dobu. Následujícího dne shledli věz, v níž byl Hus uvězněn. U Husova kamene je očekávali starosta města a děkan Mono a odtud šli k domu, kde Hus se svými přáteli bydlil. Na domě bude upevněna deska, kterou věnovali američtí sokolové. Tito vzali také na starost, aby Husův kámen byl opatřen novými vyzlacenými nápisy.

KRISTO-CENTRICKÝ UNIVERSALISM JEDINOU ODPOVĚDÍ NA SYNKRETISM

Generální sekretář Světové rady církví, dr. W. A. Visser 't Hooft, prohlásil v apelu pro Kristo-centrickém universalismu, že "příliš často křesťané budí dojem, že považují křesťanství jen za jeden specimen náboženství, jakési pododdělení všeobecného lidského zájmu o nadpřirozené a božské." Dr. 't Hooft zdůraznil, že jestli "křesťanství jest předsta-

vováno v této formě, pak logický závěr jest, že náboženství jest universální a křesťanství jenom jedním z jeho výrazů."

Představitel světové rady církví připomněl, že "důvod v pozadí synkretismu naší doby jest touha po nalezení skutečného náboženství, . . . ve kterém by se myslelo v dimensích jednotné universální historie lidstva a pohybovalo se na rovině naší globální závislosti. Tato touha jest pochopitelná. — Avšak právě pro tyto důvody jest nejdříve na čase, aby křesťané znovu objevili, že střediskem jejich víry jest, že Ježíš Kristus ne-přišel na tento svět rozmnožit náboženství světa, ale že v něm Bůh smířil svět." —EPS.

Volná tribuna

Reakce čtenářů na články Dra. A. Frinty a Přemysla Pittra v srpnovém čísle Husova Lidu.

(Salzburg, Rakouko) "Právě nás došlo srpnové číslo s články Dra Frinty (Praha) "Odsun Němců a jejich návrat?" a Přemysla Pittra, "Stavme mosty dokud je čas!"

Věru nevím, proč "Husův lid" otiskuje článek Dra Frinty. Má-li tento článk vyjadřovat skutečné mínění většiny našich lidí doma a snad dokonce i zde v exilu, pak si musíme dát vysvědčení naprosté politické zaostalosti, omezenosti a při nejmenším letargického spánku, z jehož probuzení bude zas novou pohromou pro náš celý národ!

Naproti tomu mne velmi posílil článek br. Přemysla Pittra, který je dobrou odpovědí na celkový postoj v otázce sudetských Němců. Na adresu br. Pittra chtěl bych říci: Nedejte se nikým a ničím odstrašit od cesty, kterou jste si určil v této tak ožehavé otázce, otázce životní důležitosti pro budoucnost našeho národa.

Přeji vám k tomu hodně zdraví a energie, abyste v této zkoušce obstál a se Vám podařilo přesvědčit většinu našeho národa, že Vámi určovaný směr jest jedine správný pro úzké spoluzití všech národů žijících na této malé části zeměkoule, zvané Evropa!

Kom. Ing. Jiří Havlíček."

"Odsuzuji mnohé, co bylo před r. 1938 učiněno se strany Sudetoněmců a co je asi příčinou toho, že se situace pro Němce v

Cechách a na Moravě od r. 1918 podstatně změnila, což Sudetoněmci mají málo na zřeteli. —

S druhé strany měli však Češi v meci, aby spravedlivým rozdělením práv vytvořili z českých Němců státněvěrný, spolubudující národ a poskytli jim samosprávu, jak ji měl na mysli T. G. Masaryk, když mluvil o budoucím Československu jako o 'vyšším Svýcarsku.'

Jako prezident však nemohl svou vůli uplatnit proti českým nacionalistickým živlům, takže čeští Němci byli vydáni zvůli vládnoucích. Český národ propadl tomuž opojení moci, právě jako Němci po roce 1938. Rozdíl však spočíval v tom, že Německo bylo od r. 1933 totalitním státem, zatím co Masaryk byl demokrat a země demokratickou republikou. Ale jak tomu často bývá, příslušníci jednoho národa často nejsou schopni soucítit s příslušníky národa druhého, zvláště děje-li se mu křivda. To platí především o národě německém, kterému bylo zglajchšaltovaným tiskem zabráněno, aby mohl vidět jasně. Jest sice pravdou, že v německém národě se vědělo o existenci koncentračních táborů, ale co byly a co se v nich dalo, to věděli jen lidé přímo postižení, a ti museli mlčet. Jak jsem se dověděl později od Čechů, ani oni nevěděli o hrůzách odsunových táborů pro Němce a o odsunových pochodech smrti po převratu v r. 1945.

Stejně silně, jak jsem byl potěšen článkem Přemysla Pittra, tak jsem byl zarmoucen článkem Dra Frinty — pro jeho jednostrannost a nedostatek křesťanského ducha, byť se dovolával biblických výroků.

Georg Waldstein.

(U.S.A.) — "Srpnové číslo došlo. Myslím, že je zajímavé číst o německé otázce neoficiální názor, nekomunistický rozhodně, jež je jistě v myslích Čechoslováků doma daleko více, než si lidé zde mohou představit. — Určitá radikálnost je asi výsledkem zkušeností a asi též nedostatkem objektivních zpráv o událostech, o nichž se zmiňuje P. Pitter. Celkem je historicky nešťastné, že pojem svobody a demokracie se shodou okolností soustředil

kolem otázky Berlína. Je škoda, že se symbolem nemohla stát jiná událost a jiné místo, jež by bylo sympatičtější milionům za oponou.

Jsem názoru, že výměna názorů ve sférahách spirituálních, ethických a náboženských by byla zajímavá, mohla-li be se volně uskutečnit. — r - a."

Udělej to teď'

píše Bratr Aps.

Můj přítel mi vyprávěl jak on četl životopis velikého kazatele, který tak mnoho vykonal poněvadž měl před sebou na stěně ve své studovně tištěné heslo: Do it now! což se vykládá "Udělej to teď!"

Můj přítel považoval to za velice dobré heslo. I umínil si ho také osvojit. Chtěl si to heslo hezky namalovat a zavěsit na stěnu ve své úřadovně. Ale vždycky s tím odkládal ze dne na den až uběhl rok než to konečně vykonal. Od toho času vykonává daleko více práce nežli dříve když neměl toho hesla před sebou.

Právě když mi toto vyprávěl vletěla veliká modro-černá moucha do světnice a veselo bzučela. Po chvíli sedla na záclonu okna. Já vstal abych ji zabil magazínem-sborníkem. — Téměř jsem rozbil sklo na okně, ale netrefil ji. Moucha odlétla na jiné místo.

"Já ji jindy dostanu," řekl jsem.

Ale můj přítel radil: "Udělej to teď' a zabiješ mnoho much."

Měl pravdu. Mouchy se rychle a mnohonásobně množí. Právě teď' ta moucha vrátila se na onu záclonu.

"Já tě dostanu," řekl jsem si a po tichu blížil se k mouše. Tentokrát podařilo se mi ji zabít. Potom můj přítel a já cítili jsme se na pokoji. Tak se cítíme když jsme přemohli nějaké pokušení anebo hřích. Cítíme se dobře, když jsme vykonalí věrně a bez odkladu své povinnosti. "Udělej to teď!" je dobré heslo.

Dluhuješ někomu odpověď na list? Odpiš mu teď'. Chceš dát almužnu? Udělej to teď'. Dluhuješ předplatné na časopis? Pošli to teď'. Máš-li zač někomu poděkovat, udělej to teď'.

Takoví jste! Kdo? Vy, kazatelé! Místo aby-
ste plně opření o slovo Boží byli bezohlední
vůči našim i svým hříchům, bojíte se, abyste
se nás nedotkli. Je vám přednější naše pří-
zeň než zápas s námi a o nás. Protože si
vás evangelium nepodmanilo, nepokoušíte se
podmanit nás evangeliem. Nechcete být ila-
sem volajícího na poušti, proto se tolik sna-
žíte, abyste byli oblíbeni. Domníváte se, že
nám to imponuje. Protože jste se nedobrali
samého dna evangelia, na němž leží odpuště-
ní, musíte nás uspokojovat jen jakýmsi ná-
boženským odvarem, který stejně budí ne-
důvěru a skutečné uspokojení nepůsobí. Pro-
to nemůžete přemoci naši nedůtklivost, ne-
můžete nás zaujmout, nemůžete překonat naši
nepozornost, nemůžete naši náboženskou cír-
kevní zvykovost přetavit v radostnou
bezprostřednost víry. Prosíme vás, bojte se
evangelia, abyste se nemuseli bát nás. pt.

DOPISY

(Munden, Kansas)

Oceňujeme vaši práci pro náš český lid a
přejeme si, aby vám Pán Bůh udílel sílu
i potřebnou finanční podporu, aby, pokavád
bude jeden pravý Čech, vaše dílo šlo věrně
v před.

Vaši v Páně službě,
Jaroslav a Amos Rundus

Z našeho Siona a odjinud

Bratr Přemysl Pitter působil téměř deset
let jako duchovní rádce a sociální pracovník
mezi československými uprchlíky v Německu.
Po zrušení tábora "Valka" u Norimberka
mohl se více věnovat chorým, uvězněným a
jinak postiženým krajanům. Na pozvání přá-
tel přestěhoval se 1. října do Švýcarska, od-
tud však bude stále v osobním a písemném
styku se svou rozsáhlou obcí českosloven-
ských uprchlíků a krajanů, rozmístěných po
celé svobodné Evropě. Br. Přemysl Pitter
prosí své přátele, aby si poznamenali jeho
novou adresu: Gartenstr. 1230, AFFOLTERN
AM ALBIS, Schweiz-Switzerland.

Redakce se doslechla o smrti br. far. Wil-
liam V. Kováře z Beaver City, Neb. Ne-
máme žádných zpráv o okolnostech ani o

dni úmrtí. Věříme však, že mnozí čtenáři t. l.
si rádi vzpomenou na br. Kováře, který slou-
žil řadě našich církví, počínaje v Munden,
Kansas, Clarkson, Neb., Mauston, Wis., Sil-
ver Lake, Minn. a posledně v Beaver City,
Neb. Manželce br. Kováře tlumočíme naši
hlubokou soustrast.

**Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty
došlé do 8. září 1962**

Mrs. Ems Svoboda, Crosby, Texas	\$2.00
Mrs. Chas. Kolařík, Menlo Park, Cal.		
předplatné a dar	5.00
Jaroslav Opočenský, Dominion City, Man., Canada, předplatné a dar	5.00
Christian Sisters Union of the Unity of the Brethren, Texas	25.00
Mrs. Jindra Havruševicová, Grimsby, Ontario, Canada	5.00
Frank Ondráček, Chicago, Ill., předpl. a dar	3.00
Mrs. Julie Jindra, Pittsburg, Pa., před. a dar	5.00
Frank Janoushek Sr., Houston, Tex.		10.00
E. V. Kohák, Boston, Mas.s	7.00
Vlad. Zahálka, Caracas, Venezuela.	5.00
Vlad. Rodovský, Kansas City, Mo.	20.00
Mrs. Annie Hurta, Taylor, Texas	10.00
Mrs. J. M. Kovář, Rosenberg, Texas	2.00
John Bayus, Pittsburgh 18, Pa.	6.00
Dr. Jaroslav Mrázek, Tolono, Ill., k uctění památky maminky Mrázkové, od rodiny a přátel	100.00
Bros. Jaroslav a Amos Rundus, Munden, Kansas, na památku Václava Run- duse, zakladatele církve v Munden		12.50
Miss Mary Habrda, Studio City, Calif.		10.00

S díky přijala a o další pomoc prosí, Nár.
jednota čl. protestantů, Mr. John Opie, pokl.,
4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois